

3-4 - VUOTIAAN KEHITYS

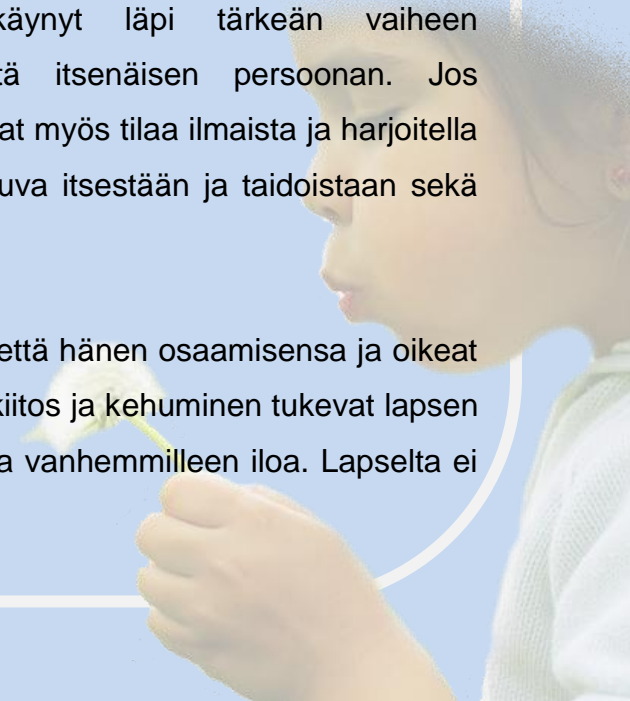

Lined writing area with 20 horizontal lines.

Persoonallisuuden ja tunne-elämän kehitys

- Vanhemmat saavat osakseen iloa, vauhtia, uteliaita kysymyksiä, puheen pulputusta mutta myös kiukkua ja harmistusta. Lapsi haluaa olla iso ja pärjäävä ja onkin varsin taitava monissa asioissa. Hän on kuitenkin vielä monella tapaa pieni lapsi ja kaipaa syyliä, hoivaa ja hellittelyä.
- 3-vuotias osaa jo pukea itse vaatteet päälleen ja haluaa välillä niin tehdäkin. Kehu ja kiitä siitä! Toisinaan vaatteiden pukeminen ei houkuttele, vaan lapsi haluaa vanhemman apua. Pukeminen voi olla varsinaista huutoa ja myrskyä. Yksi hankala paidannappi voi suistaa hyvin alkaneen pukemisen radaltaan ja turhautunut kiukku alkaa – oman rajallisuuden tajuaaminen turhauttaa. Vaikka kiukku ja riidat kuuluvat arkeen, lapsi on jo mukautuvampi kuin 2-vuotiaana. Hän ymmärtää paremmin perusteluja ja pystyy tekemään joitain kompromissejakin.
- 3-vuotiaan elämää voi leimata uhmakausi. Uhmakaudella on tärkeä merkitys lapsen harjoittellessa oman tahdon ilmaisua ja säätelyä. Toisilla lapsilla uhma on 3-vuotispäivän kieppeillä jo taantumassa ja voi lakata äkillisestikin. Kehitys voi olla myös aaltomaista: lyhyehköä yhteistyökyvyn ja -halun vaihetta seuraa uusi uhmavaihe. Useimmilla uhmaikä laantuu viimeistään 4–5-vuotiaana.
- Uhmaiän kuohunnat kokenut lapsi on käynyt läpi tärkeän vaiheen itsenäistymiskehitystä, joka kasvattaa hänestä itsenäisen persoonan. Jos vanhemmat asettavat turvalliset rajat, mutta antavat myös tilaa ilmaista ja harjoitella tahtomista, lapselle kehittyy totuudenmukainen kuva itsestään ja taidoistaan sekä siitä, mikä on yleisesti hyväksyttyä ja oikein.
- Lapsi haluaa harjoitella omatoimisuutta ja toivoo, että hänen osaamisensa ja oikeat tekonsa huomataan ja niistä kiitetään. Rohkaisu, kiitos ja kehuminen tukevat lapsen itsetunnon kehittymistä; hänestä on ihanaa tuottaa vanhemmilleen iloa. Lapselta ei

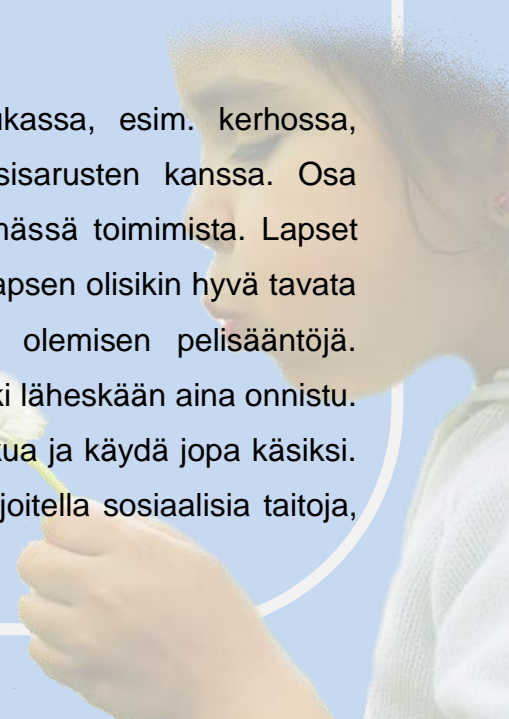

kuitenkaan saa vaatia liiallista pärjäämistä ja osaamista liian varhain. Lapsi on määrätietoisuudestaan ja avoimuudestaan huolimatta varsin herkkä ja pahoittaa mielensä helposti.

- Lapsen tunne-elämää kehittää se, että vanhempi ymmärtää lapsen tunteita ja opettaa lastakin tunnistamaan tunteitaan sanoittamalla niitä: ”Sinua suututtaa, kun et saanut sitä lelua.” Samalla lapsi oppii nimeämään erilaisia tunteitaan. Vaikeiden tunteiden jakaminen vanhempien kanssa ja hyväksytyksi tuleminen kiukunkin keskellä ovat tärkeitä kokemuksia. Mahdollisuus saada lohdutusta ja rauhoittua vanhemman avulla antavat lapselle tunteen siitä, että hän on vanhemmalle rakas kaikkine tunteineen. Tunteisiin on lupa, mutta ei toisten ihmisten eikä tavaroiden vahingoittamiseen. Vanhemman ei pidä pelästyä lapsen tahtoa ja kiukkuja. Perustelluista ja järkevistä rajoista on syytä pitää rauhallisesti ja määrätietoisesti kiinni ja selittää, miksi jokin raja on olemassa. Se antaa lapselle loppujen lopuksi turvallisen olon. Pettymykset ovat väistämätön osa elämää. Rajojen ja sääntöjen asettamisessa pitää arvioida myös niiden kohtuullisuutta. Turhia pettymyksiä ja yhteenottoja ei tarvitse ehdoin tahdoin aiheuttaa. Rajoittaminen loukkaa lasta, tunne voi syventyä häpeäksi, ellei vanhempi pehmennä tilannetta.
- 3-vuotiaalla on jo selkeä tietoisuus omasta minästään. Hän yleensä käyttääkin itsestään sanaa minä ja ilmoittaa usein: ”Minä haluan!” Lapsi myös ymmärtää aiempaa selkeämmin olevansa tyttö tai poika.

Sosiaalisten taitojen kehitys

- Osa 3-vuotiaista on jo tottunut touhuamaan lapsiporukassa, esim. kerhossa, päiväkodissa, muussa päivähoitopaikassa tai kotona sisarusten kanssa. Osa aloittaa tässä iässä päivähoiton ja alkaa harjoitella ryhmässä toimimista. Lapset alkavat kaivata entistä enemmän kavereita leikkeihinsä. Lapsen olisikin hyvä tavata muita lapsia ja harjoitella heidän kanssaan yhdessä olemisen pelisääntöjä. Sosiaaliset taidot kuitenkin vasta hioutuvat, eikä yhteisleikki läheskään aina onnistu. Riitatilanteissa lapsi voi olla aggressiivinen: huutaa, haukkua ja käydä jopa käsiksi. Tätä ei pidä pelästyä, vaan lapsen kanssa kannattaa harjoitella sosiaalisia taitoja,

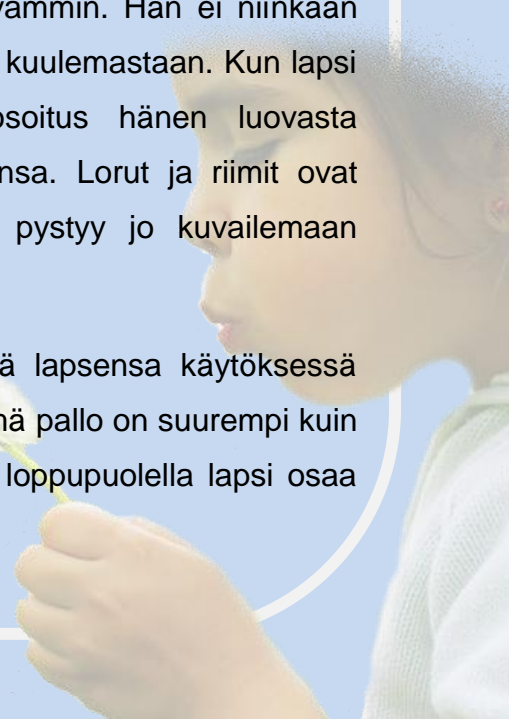

esim. ujolle lapselle on hyvä järjestää tilanteita, joissa hän toimii toisten lasten kanssa ja voittaa ujoutensa. Rohkeaa ja määrätietoista lasta voi korostetusti ohjata ottamaan toisetkin lapset huomioon. Useiden lasten on lähellä 4 vuoden ikää jo helpompaa odottaa vuoroaan tai jakaa lelujaan. Tämän ikäinen lapsi pystyy jo olemaan lyhyitä hetkiä erossa lähimmistään, etenkin jos hoitaja ja paikka ovat tuttuja. Lapselle on rikkautta, että hänellä on vanhempiansa lisäksi muitakin läheisiä ja lämpimiä ihmissuhteita.

- Lapsi leikkii mielellään erilaisia roolileikkejä, kuten kotileikkiä, kauppa tai päiväkotia. Mielikuvitus siivittää lasta myös erilaisiin kuvitteluleikkeihin. Hän alkaa olla entistä rennompaa ja vapautuneempaa lapsiporukassa, ujouden puuska voi kuitenkin yllättää. Vaikka kavereiden kanssa leikkiminen on hauskaa, vanhemmat ja yhteiset touhut heidän kanssaan ovat edelleen lapsen hyvinvoinnin perusta. Lapselle riittää tähtihetkiksi yhteisten arjen asioiden jakaminen vanhempien kanssa, yhdessä oleilu ja hassuttelu. Lapsi alkaa nauttia huumorista uudella tavalla. Hän osoittaa rakkautta ja ihailua vanhemmilleen jopa mahtipontisesti ja haluaa itsekin tulla ihailuksi ja kehuksi.

Oppiminen ja älyllinen kehitys

- Lapsi puhuu jo useita sanoja ja lyhyitä lauseita. Puhe on yleensä selvää ja ymmärrettävää, vaikka yksittäiset kirjaimet voivat vielä puuttua tai korvautua jollakin muulla. Puhe voi olla myös takeltevaa ja toistavaa. Lauseet monipuolistuvat. Lapsi alkaa käyttää aikamuotoja ja taivuttaa verbejä yhä taitavammin. Hän ei niinkään matki valmiita malleja, vaan päättelee ja luo itse kielioppia kuulemastaan. Kun lapsi siis taivuttaa väärin, esim. tipu – tivut, se on osoitus hänen luovasta päättelykyvystään, hän ei pelkää toistelee kuulemaansa. Lorut ja riimit ovat mukavaa kuunneltavaa. Ikäkauden loppupuolella lapsi pystyy jo kuvailemaan esinettä tai asiaa, joka ei sillä hetkellä ole paikalla.
- 3-vuotias on mallioppija. Vanhempi saa kuulla ja nähdä lapsensa käytöksessä itseään. Hän luokittelee esineitä koon ja värin mukaan: tämä pallo on suurempi kuin tuo, tänne laatikkoon tulevat punaiset palikat. Ikäkauden loppupuolella lapsi osaa

usein jo hieman laskea, esim. 1, 2, 3 palikkaa. Uteliaisuus ja kiinnostus kasvaa erilaisia asioita kohtaan. Hän kysyy kovasti eri ilmiöistä ja niiden syysuhteista. Häntä kiinnostavat vauvojen alkuperä ja sukupuolierot. Lapsi tutkii sukuelimiään ja saattaa saunassa tehdä huomioita vanhempiensa vartaloista. Tämä on herkkyyksikausi, jolloin lähes kaikki lapset huomaavat itsensä kosketteluun tuottavan mielihyvää. Lapsi suhtautuu vielä luontevasti alastomuuteen ja omaan vartaloonsa. Jos vanhemmat pelästyvät lapsensa itsetyydytyskokeiluja, paheksuvat asiaa ja toruvat siitä, on vaara, että lapsi kokee vartalonsa ja seksuaalisuutensa myöhemmin häpeällisiksi. Lapsen seksuaalisen identiteetin kehittymisen kannalta on suotuisaa, että vanhemmat selittävät lapselle, että itsensä koskemisessa ei ole mitään väärää tai häpeällistä, mutta se tehdään yleensä yksin omassa rauhassa, ei toisten seurassa.

- Lapsi haluaa aikuisilta vastauksia ja perusteluja kysymyksiinsä. Hyvä perusohje on, että vastataan juuri siihen, mitä lapsi kysyy ilman vaikeita ja pitkälle meneviä selityksiä. Lapsen mielikuvitus on tässä iässä vilkas, lapsi voi olla varsinainen tarinoiden sepittelijä ja kertoja.

Fyysinen kehitys

- Lapsen paino lisääntyy vuodessa n. 3 kg ja pituus 5–10 cm. Kun lasta mitataan neuvolassa, huomiota kiinnitetään siihen, että lapsen kasvu etenee tasaisesti kasvukäyrästöllä juuri hänelle tyypillisellä tasolla, ja että lapsi voi yleisesti hyvin. Lapsen sääret saattavat olla pihtipolviset eli jalat ovat hieman kuin Y väärinpäin: reidet ja polvet yhdessä, sääret toisistaan erillään. Useimmat lapset osaavat tässä iässä jo kakata ja pissata potalle tai pönttöön. Vahinkoja yhä sattuu, niihin ei kannata suhtautua kovin vakavasti. Vahingot voivat olla lapsen itsensä mielestä noloja. Osa on yökuivia, mutta yhtä tavallista on tarvita vielä yöllä vaippaa.

Liikunnallinen kehitys

- Ensimmäisinä ikävuosina lapsi oppii liikunnan perustaitoja, esim. konttaamaan, kävelemään, juoksemaan ja käsittelemään erilaisia esineitä. 3-vuotiaasta kouluikään perustaidot vahvistuvat ja lapsi oppii yhdistelemään niitä. Taitojen karttuessa lapsi pystyy esim. juoksemaan ja heittämään yhtä aikaa.
- Lapsi on innokas ja reipas liikkuja ja haluaa tehdä ennätyksiä. Hän hallitsee liikkeitään aiempaa paremmin. Useimmat osaavat hypätä tasajalkaa ainakin yhden hypyn verran ja seistä hetkisen yhdellä jalalla. Jotkut lapset ovat erityisen innostuneita kävelemään varpaillaan.
- 3-vuotias kävelee rappusia tasa-askelin ja saattaa ajaa kolmipyöräistä pyörää tai jopa apupyörillä varustettua polkupyörää. Lapsi tarvitsee tilaa ja välineitä leikkeihinsä sekä sisällä että ulkona.
- Sorminäppäryys kehittyy, ja lapsi on innokas tekemään asioita käsillään: askartelee, piirtelee, harjoittelee kiertämään korkkeja auki. Kuvat eivät vielä välttämättä aikuisen mielestä esitä mitään, mutta lapsella voi olla asiasta oma käsitys. Lapsi voi vielä vaihdella kynää oikeaan ja vasempaan käteen. Hän pystyy jo riisumaan ja pukemaan itse helppoja vaatteita. Kengät voi vielä kuitenkin sujahtaa väärin jalkoihin ja nauhoja on vaikea solmia.

TIEDOT KERÄTTY MLL: N VANHEMPAINNETISTÄ:

<http://www.mll.fi/vanhempainnetti/>

MLL:n Vanhempainnetti tarjoaa monipuolista tukea vanhemmuuteen. Sivusto tarjoaa tietoa lapsen kasvusta ja kehityksestä, kasvatuksesta sekä mm. unen ja leikin merkityksestä

